

Дмитро Єсипенко

**ЙОМУ БУЛО ЦІКАВО ІЗ ШЕВЧЕНКОМ:
ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЮРІЯ ІВАКІНА**

Нерідко сучасні дослідники історії літератури, особливо молодь, схильні не просто із застереженням, а з апіорним неприйняттям звертатися до наукових праць, написаних у радянську добу. Мовляв, мало не весь доробок попередників позначений чорною міткою заідеологізованості, тому потребує цілковитого спростування. Тож інколи вже сама позначка про рік появи, а не “крамола” у змісті видання підважує для читача його авторитетність, визначаючи, чи потрапить воно до лектури університетського студента чи академічного дослідника. Як наслідок, часом за кон’юнктурною риторикою й ленінськими “паровозиками” проминаються справді важливі наукові відкриття та нешаблонні літературознавчі інтерпретації.

Один із доказів хибності таких огульних оцінок – праці Юрія Івакіна (1916 – 1983), відомого українського літературознавця, письменника й мистецтвознавця, багаторічного співробітника Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка. Основним дослідницькими зацікавленнями цього вченого було широке поле проблем – стилістики, текстології та історизму, порівняння творчості поета з доробком українських і російських письменників. Результатом студій стала низка оригінальних монографій: “Сатира Шевченка” (1959), “Коментар до “Кобзаря” Шевченка” у двох книгах (1964, 1968), “Поезія Шевченка періоду заслання” (1984) та ін. Важко перецінити вагомість участі Ю. Івакіна у знакових колективних проектах Інституту літератури 1950-х – 1970-х років. Мова, зокрема, про академічне видання творів Шевченка (1963 – 1964), монографію “Шевченкознавство. Підсумки й проблеми” (1975) та енциклопедичний “Шевченківський словник” (1976 – 1977). Уже після смерті науковця вийшов збірник його статей “Нотатки шевченкознавця: Літературно-критичні нариси” (1986). У передмові до книжки Леонід Новиченко влучно спостеріг характер дослідницької праці колеги: “Жити з Шевченком Юрію Івакіну, безумовно, було захоплююче цікаво!”.

Утім учений був не лише вдумливим аналітиком Шевченкової сатири, а й творцем власних текстів цього жанру. А ще автором напрочуд точних літературних пародій-портретів сучасників. Його гумористичні оповідки,

зокрема знамениті “Сни на вченій раді”, проникливо змальовують реалії організації наукового життя за радянської доби, усміхнено промовляючи й до завсідників сьгоднішніх академічних зібрань.

У відділі шевченкознавства Інституту літератури Ю. Івакін пропрацював майже 30 років. Вдячні читачі й послідовники, співробітники цього підрозділу ініціювали проведення шевченкознавчого семінару до 100-річчя від дня народження вченого. Пам’ятний захід відбувся 26 січня 2017 р. за участі колег з інших відділів, а також Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Доповідачі увиразнили різні грані дослідницького та письменницького таланту Ю. Івакіна, звернулися також до окремих питань із широкого спектра його наукових інтересів. У вступному слові заступник директора Інституту літератури *Микола Сулима* поділився з аудиторією унікальними особистими враженнями про спілкування та зустрічі зі старшим колегою. Тепло відгукнулася про людські риси Ю. Івакіна *Валерія Смілянська*, запропонувавши також фахову оцінку його наукових здобутків. *Микола Бондар* та *Олександр Боронь* зосередилися на інтерпретаційному та фактологічному аспектах дослідження Шевченкової спадщини, запропонувавши відповідно новаторське прочитання балади “– Чого ти ходиш на могилу?..”, а також вичерпне розв’язання загадки “Кронеберга-сына”, що фігурує на сторінках щоденника поета. Мемуарний дискурс зустрічі продовжив *Анатолій Ткаченко*, котрий у властивій йому перформативній манері висвітлив стильову палітру Івакіна-гумориста, підкріпивши спостереження барвистими рядками з пародій. Інтерес ученого до історіософії Шевченка перейняла *Роксана Харчук*, котра оприлюднила фрагмент зі своєї майбутньої монографії про вплив історичної літератури на творчість поета. Пієтетом та великою прихильністю, а водночас маловідомими подробицями були наповнені спогади *Сергія Гальченка* (переважно про мистецькі зацікавлення колеги) і *Ніни Чамати*.

Доречним візуальним тлом для виступів доповідачів стала мультимедійна презентація. Світлини та текстові коментарі ознайомили учасників і гостей семінару із працями Ю. Івакіна, а також постатями його колег, відомих українських літературознавців 1960 – 1970-х років.

Наприкінці зібрання завідувач відділу шевченкознавства *Олександр Боронь* повідомив про плани співробітників підрозділу провести 2017 р. ще два подібні за форматом заходи, а саме – читання пам’яті *Віктора Дудка* (на початку червня) і семінар до 125-річчя від дня народження *Михайла Новицького* (на початку жовтня).

Отримано 15 лютого 2017 р.

м. Київ